

Norsk Tourette Forening

Dáhtokeahtes lihkestaddamat ja jietnadaddamat

Tourette-syndroma go son lea? Diehtujuohkin

Mii lea Tourette-syndroma?

Tourette-syndroma lea uhccán dovddus neurobiologalaš dilálašvuotta mas ticsat leat dan dovdomearkan.

Ticsat:

- leat fáhkkatlaš, dáhtokeahtes, johtilis, geardu, ulbmilkeahtes lihkastaddamat dahje jietnadaddamat.
- daid dávjodat ja čuohcindássi sáhtta rievddadit beaivvi, vahkuid dahje mánuid mielde.
- daid lea vejolaš doalahit dihttomis, muhto dábálaččat dušše oanehaččat.
- sirdasuvvá dávjá rumašlahtus eará rumašlahttui.
- dan dihtton sáhtta uhcit eanet lassánit balu, huša, rattástuvvama, láittastuvvama, illudeami, uhccán oadđima, muhtun dálkasiid jna. geažil.

Ticsa-ovdamearkkat sáhttet leat čalbmeravkaladdamat, muohtolihkastaddamat, nirvámat, oaivešlivggastaddamat, giehtalihakastaddamat, giehtadoaškumat, njihkun, ráhkun, snuđđun, vavddadeapmi, huikin jna. Dáhtokeahtes lihkastaddamat dahje deahkkegeasáhagat gohčoduvvojit motoralaš ticsan, ja dáhtokeahtes jietnadaddamat fas gohčoduvvojit vokála ticsan.

Ticsat sáhttet dihttot ovttalágan ticsan dahje mánga sierralágan ticsan oktanaga.

Muhtun ticsat leat eambo váivválaččat beaivválaš eallimis go eará ticsat.

Ticsat sáhttet maid dihttot go olmmoš lea oadđimin.

Tourette-syndroma lea buot čearddalaš joavkkuide gullevaš olbmuin, ja dat lea 3-4 geardái dábáleabbo almmáiolbmuin go nissonolbmuin. Tourette-syndroma lunddolaš vásiheapmi molsašuddá mearkkašahtti láhkai olbmos olmui, ja dan čuohcin molsašuddá hui geahppa dáhpáhusaid rájes gitta bahás čuohcci dilálašvuottaide.

Tourette-syndroma diagnosa lea vejolaš oažžut jus olmmoš lea ticsaid ožžon ovdalگو lea deavdán 18 jagi. Unnimusat guokte motoralaš ja okta vokála ticsa fertejit dalle leat olbmos, muhto dat eai dárbbas dihttot oktanaga. Dovdomearkkat galget leat dihtton juohke beaivvi dahje measta juohke beaivvi unnimusat 12 mánu ja jávkka-keahtta guhkit go 2 mánu.

Tourette-syndroma dovdomearkkat dihttogohtet dábálaččat árra skuvlaagis. Vuosttamuš dovddaldagat leat dávjjimusat ticsat ámadajus, ovdamearkka dihtii badjelmearálaš čalbmeravkaladdamat dahje nirvámat. Motoralaš ticsat bohtet dávjá ovdalگو vokála ticsat. Dábálaš lea ahte ticsat leat garrasepmosat nuorran nuppelotjakhásažžan. Eatnašiin geahppána ticsaid givssideapmi go olbmot rávámuvvet.

Garrudeapmi dahje fasttes sániid dahje cealkagiid geavaheapmi gullo dušše 10-15 % sis geain lea Tourette-syndroma. Sidjiide

guđet rahčen dainna váttisvuodain lea váttis hálddašit gildojuvvon dadjama vaikko vel sin áigumuš livččii dadjat áibbas nuppe láhkai.

Lasseváltut

Eatnašiin guđiin lea Tourette-syndroma, leat lasseválttisvuodát. Dábáleamos lasseváltut leat ADHD ja bággojurdagat / bággodagut (OCD). Erenoamáš oahppanválttisvuodát, fáhkkatlaš ja garra suhtiheamit, oadđinválttisvuodát, ballu ja deprešuvdna (lossamielalašvuotta) maid oidnojit muhtun gillájeddjiin. Lasseváltut sáhttet muhtumiidda dovdot stuorát váttisvuotthan go ticsat ieža.

Dikšun

Tourette-syndroma ii leat vejolaš buoridit dálkasiiguin, ulbmil dikšumiin lea geahpedit dovdomearkkaid. Go olbmos leat geahppa ticsat, de ii dábálaččat dárbbasuvvo miige dikšumiid.

Muhtumat geavahit dálkasiid váidudan dihtii ticsaid, ja gávdnojit maid dálkkaskeahtes dikšunvuogit mat veahkehit.

Jus lasseváltut givssidit eanemusat, de berre daid dikšut vuosttamuzžan.

Diehtujuohkin ja máhttu dilálašvuotta birra lea stuorra veahkkin olbmuide geain alldiset lea Tourette-syndroma dahje geain muhtumis lagaš bearrašis leat ticsat.

Norsk Tourette Forening lea ráhka-dahttán mánga gihppaga mat sáhttet leat ávkálaččat, ja searvi veahkeha áinnas ge dieđuiguin dilálašvuotta birra.

Norsk Tourette Forening
Frankendalsveien 97
3274 Larvik

Telefovndna: 31 41 10 55
E-maila: post@touretteforeningen.no
www.touretteforeningen.no

Norsk Tourette Forening

Frankendalsveien 97, 3274 Larvik

Telefovdna: 31 41 101 55

E-poasta: post@touretteforeningen.no

www.touretteforeningen.no

ISBN: 978-82-7835-046-1

NORDSAMISK

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

HELSE **NORD** R-FAAT

Regionalt Fagnettverk for Autisme, ADHD og Tourettes syndrom